

Gylliboð um fjárfestingar

- Nokkur hættumerki

Fjárfestingarþjónusta erlendra vefsíðna getur verið varasöm

Margir fjárfestingarmöguleikar eru í boði fyrir hvern þann sem er í leit að ávöxtun. Undanfarin ár hefur erlendum vefsíðum fjölgað mjög sem kynna möguleika á fjárfestingarþjónustu fyrir einstaklinga þ.e. almenna fjárfesta. Slíkar vefsíður bjóða viðskiptavinum sínum þá þjónustu að opna sérstakan reikning hjá sér gegn tryggri og góðri ávöxtun af fjárfestingum á gjaldeyrismarkaði eða öðrum mörkuðum. Starfsemin er oftast með því sniði að viðskiptavinur leggur inn ákveðna upphæð, sem vanalega er bundin, og fær svo til baka mánaðarlegar greiðslur sem ávöxtun af höfuðstólnum. Flestar vefsíður lofa einnig að veita viðskiptavinum töluverða þóknun ef þeir skrá nýja viðskiptavini. Það er því hagur hvers viðskiptavinar að fá sem flesta aðra til að skrá sig. Þessar vefsíður hafa laðað til sín fjárfesta um allan heim og Ísland er þar engin undantekning.

Full ástæða er til að varast þessar vefsíður. Til eru mörg þekkt tilvik erlendis um að félög, sem reka vefsíður af þessar gerð, séu ekki með starfsleyfi og stundi svikastarfsemi. Svikin fara þannig fram að þeir aðilar sem stýra vefsíðunum safna að sér fé frá eins mörgum viðskiptavinum og hægt er, og greiða þeim svo til baka mánaðarlegar greiðslur sem ávöxtun af því fé sem viðskiptavinirnir sjálfir leggja fram, en fjárfesta í raun aldrei á markaði á neinum tímapunkti. Að lokum hætta félögin vanalega starfsemi vefsíðunnar og eigendur hennar hverfa á brott með alla þá peninga sem viðskiptavinir hennar höfðu lagt til. Viðskiptavinirnir eru í flestum tilvikum skildir eftir gjórsamlega vonlausir um að endurheimta peningana sína. Svik af þessu tagi eru oft kölluð „pýramída svik“ eða „ponzi svik“ eftir frægum svikahrappi. Þau eru dæmd til að falla um sjálf sig því forsenda fyrir þeim er stöðugt innstreymi af nýju fjármagni frá nýjum viðskiptavinum.

Dæmi um „viðskipti“

Tökum lítið dæmi. Jón Jónsson leggur inn 100 krónur hjá erlendra vefsíðu sem lofar 10% ávöxtun á mánuði með því að fjárfesta á gjaldeyrismarkaði. Jón fær 10 krónur á mánuði greiddar til sín sem ávöxtun. Félagið fjárfestir aldrei á gjaldeyrismarkaði heldur notar 100 krónurnar sem það fær upprunalega frá Jóni til að greiða honum þessar 10 krónur af hans eigið fé í allt að 10 mánuði þar til greiða þarf með fé annara. Félagið getur lokað vefsíðunni á hvaða tímapunkti sem er og hirt þá peninga sem eftir liggja. Ef það hættir til dæmis á fjórða mánuði hefur það greitt Jóni 40 krónur í ávöxtun en hirðir af honum 60 krónur sem hann glatar. Það að vefsíðurnar endurgreiði til baka mánaðarlega ávöxtun eykur trú á starfseminu til muna og er í raun undirstaða þess að svikin virka svo vel sem raun ber vitni. Þær geta því í vissum tilvikum haldið starfsemi sinni áfram í nokkurn tíma, í sumum tilfellum í fjölmörg ár, áður en þær loka eða upp kemst um þær. Þeir viðskiptavinir sem fá greitt út mánaðarlega verða ánægðir með þjónustuna og ákveða margir að endurfjárfesta með hærri upphæðum og jafnframt byrja að segja vinum og vandamönnum frá þessari fjárfestingarleið. Sem dæmi má nefna nýleg heimsfræg fjárfestingasvik Barney Maddoff, sem talin eru vera stærstu „ponzi svik“ allra tíma og stóðu í

rúm 20 ár. Honum tókst að svíkja um 65 milljarða dollara af um 5000 fjárfestum og hlaut 150 ára fangelsisdóm fyrir vikið.

Gerist þetta hér?

Margir hugsa ef til vill með sér að svik af þessu tagi séu nú bara eitthvað sem þeir lesi um í blöðum eða sjái í sjónvarpi. Sannleikurinn er hins vegar sá að fjölmargir Íslendingar hafa skráð sig í fjárfestingarþjónustu erlendis og dæmi eru um að íslenskir viðskiptavinir slíkra síðna hafi haldið sérstakar sölukynningar hérlandis til að fá fleiri þátttakendur til að skrá sig. Það hafa jafnvel verið stofnuð sérstök félög, vefsíður og síður á samskiptavefnum Facebook til kynna þjónustuna. Eins og nefnt er hér að framan fá núverandi viðskiptavinir töluverða þóknun af því að fá fleiri til að skrá sig. Slíkar sölukynningar geta verið mjög sannfærandi, sérstaklega með tilliti til þess að þeir sem standa á bakvið þær vita ef til vill ekki betur en að starfsemi erlendu vefsíðunnar sé í lagi. Fjármálaeftirlitið birti frétt vegna fjölda fyrirspurna um íslenska félagið Finanzas Forex í september 2008, en félagið hafði staðið að kynningu á erlendra vefsíðu með sama heiti sem hefur nú verið fryst af bandarískum yfirvöldum fyrir „ponzi svik“ og peningabætti. Íslenska félagið lokaði vefsíðu sinni í kjölfar fréttarinnar. Fjármálaeftirlitin í Frakklandi og á Spáni hafa einnig birt aðvaranir vegna erlendu vefsíðunnar Finanzas Forex. Þess má geta að Fjármálaeftirlitið birtir aðvaranir á heimasíðu sinni sem má finna á eftirfarandi slóð: <http://www.fme.is/?PageID=565>

Ummerki sem fjárfestar ættu að varast:

- Gylliboð um reglulega og óraunhæfa ávöxtun, sem er töluvert hærra en sambærilegir fjárfestingarmöguleikar á markaði, allt frá 10% á mánuði til 100% á dag.
- Skilaboð um að ekki sé hægt að tapa á þessari einstöku fjárfestingarleið.
- Vefsíðan er skráð í löndum þar sem lítið sem ekkert eftirlit er með markaði. Til að mynda eru gjaldeyrisviðskipti ekki eftirlitsskyld í Panama þar sem mikið er um félög með vafasamar vefsíður sem bjóða fjárfestingar á gjaldeyrismarkaði.
- Vefsíðan og sölumenn hennar leggja miklu meiri áherslu á hversu mikið viðskiptavinir græða en hvernig farið er að því að afla þessa gróða.
- Mikil áhersla er lögð á að starfsemi heimasíðunnar sé heimsþekkt og rótgróin en lítið er að finna um hana á leitarsíðum.
- Vefsíðan er nýlega skráð.
- Flestar vefsíður taka einungis við greiðslum í dollurum.
- Litlar upplýsingar eru um hvaða þóknun félögin taka fyrir þjónustuna.
- Vefsíðan virðist oft þurfa að skipta um bankareikninga.
- Vefsíðurnar biðja um ítarlegar persónulegar upplýsingar við stofnun reikninga fyrir viðskiptavini svo sem afrit af vegabréfi, reikningsnúmer, heimilisfang og fleira sem getur verið mjög varasamt að gefa upp á internetinu
- Vefsíðurnar eru í mörgum tilvikum mjög fagmannlegar með margvíslegum gröfum, tölfræðigögnum og faguðum viðskiptaorðum sem notuð eru til að sannfæra fólk um að hér sé löggilt starfsemi í gangi. Því getur reynst erfitt að meta áreiðanleika þeirra út frá útliti.

Það er ljóst að það getur verið feikilega áhættusamt að stunda fjárfestingar hjá erlendum félögum sem reka vefsíður með fjárfestingarþjónustu. Höfundur varar alla landsmenn við því að taka þátt í slíkum fjárfestingum og biður alla þá sem hafa orðið varir við starfsemi, sem sýnir ofangreind ummerki, að tilkynna Fjármálaeftirlitinu hana. Höfundur ítrekar enn fremur að kynning eða sala á erlendum fjárfestingarkostum til almennings á Íslandi er starfsleyfisskyld.

Ómar Þór Ómarsson
Sérfræðingur á verðbréfasviði Fjármálaeftirlitsins